

Nr 130.

Av herr **Dahl, Georg**, om *höjning av tullen å fönsterglas.*

De ekonomiska omvälvningar, som blivit en följd av världskriget, hava hårt drabbat många svenska industrier. En industri, som genom dessa omvälvningar kommit i ett särdeles ofördelaktigt läge, är fönsterglasindustrien. Denna, som i Sverige har mer än etthundrafemtioåriga anor och som medfört grundandet av ett stort antal fönsterglasbruk, särskilt i Småland och Värmland, på vilka en talrik arbetarebefolkning sysselsättes, är för närvarande hotad till sin existens. Anledningen därtill är, att åtskilliga själva tillverkningen ovidkommande omständigheter kommit att belasta denna industri med kostnader, som ställt densamma i ett särdeles missgynnat läge i förhållande till den utländska och då särskilt den belgiska fönsterglasindustrien. Det har icke kunnat undvikas, att det för senare tiders svenska politik genomgående strävandet att bereda det svenska folket tillfredsställande levnadsförhållanden fördyrat produkter, som i Sverige eljest skulle kunna framställas ekonomiskt lika fördelaktigt som i utlandet. Sverige har i socialt avseende enligt ganska samstämmiga vittnesbörd tillkämpat sig en ställning, som övriga länder sträva efter att uppnå och i sinom tid sannolikt komma att uppnå. En följd härav är, att den svenska industrien kommit att belastas med ökade kostnader, som ställt densamma i ett i åtskilliga avseenden ogynnsamt läge i förhållande till den utländska konkurrensen, men det kan också förväntas, att allteftersom utlandet i sin sociallagstiftning närmar sig de svenska förhållandena jämvikt skall uppnås. Uppenbart är emellertid, att det är av vikt att under tiden till dess så skett de svenska statsmakterna icke låta av den svenska industrien gjorda landvinningar gå förlorade, utan genom att bereda i och för sig själv bärkraftiga industrier stöd tvärtom medverka till att desamma få bibehålla den ställning, som de under seklers målmedvetna arbete tillvunnit sig. De naturliga förutsättningarna för fönsterglasindustrien i Sverige äro nämligen icke sämre nu än före kriget. De svårigheter, som denna industri har att kämpa med, hänföra sig i alldeles övervägande grad till omständigheter, som blivit en följd av den modärna svenska sociallagstiftningen.

Det är ingen överdrift, då det talas om att den svenska fönsterglas-industrien kämpar med svårigheter. Av Sveriges tolv fönsterglasbruk är driften för närvarande i gång endast på fyra. De övriga åtta ligga nere. Två av de fönsterglasbruk, som nu äro i gång, komma att före denna månads slut nedläggas driften, vilket exempel troligen kommer att följas av de därefter återstående tvenne brukena. Den svenska fönsterglasindustrin sysselsätter 1,300 arbetare, vilka nu till stor del gå arbetslösa med ovissa utsikter för sin framtid. Detta är så mycket beklagligare, som dessa arbetare till stor del rekryterats ur släkter, som från far till son ägnat sig åt fönsterglastillverkningen och hos vilka därför en nedärvd yrkesskicklighet och ett nedärvt intresse för det bruk, där de och deras släkt haft sin bärning, är tillfinnandes.

Den sociala lagstiftning, som för fönsterglasbrukena medför här angivna svåra verkningar, är framför allt åttatimmarslagen, förbudet mot kvinnors och barns användande i nattarbete samt den lagstadgade söndagsvilan. Den lagstiftning, som tillkommit för genomförandet av dessa förmåner, är givetvis ur många synpunkter till stor fördel för den svenska folkstammen, men det måste beaktas, att för att denna fördel skall kunna bliva bestående, den svenska industrin måste lämnas det understöd, som erfordras, för att den skall kunna upprätthållas. Den belgiska fönsterglasindustrin är den svenska fönsterglastillverkningens farligaste konkurrent. Belgien har visserligen för icke länge sedan infört åttatimmarslag, men denna lag saknar tillämpning för industrier, som arbeta med ständig eld. Lagstadgad söndagsvila av den omfattning, som finnes i Sverige, saknas i Belgien, liksom också förbud mot kvinnors och barns användande i nattarbete. Det är betecknande, att då förslag om söndagsvila framlades på kongressen i Genève 1925, de belgiska fönsterglasbrukens arbetare ställde sig avvisande mot detsamma under åberopande av, att den belgiska fönsterglasindustriens konkurrenskraft skulle minskas om förslaget genomfördes och de själva i stor utsträckning hotas med arbetslöshet. Av den belgiska fönsterglasindustriens produkter förbrukas nämligen endast 5 % inom Belgien, medan återstoden exporteras.

Till belysande av vilken stor betydelse denna olikhet i den sociala lagstiftningen har för produktionskostnaderna skola här framdragas några exempel. Antalet av årets sammanlagda sön- och helgdagar uppgår till ungefär sextio. Kolätgången vid ett av Sveriges största fönsterglasbruk, Glafva Glasbruk, utgör cirka 1,000 ton i månaden. För den angivna tiden av sextio dagar betyder detta alltså 2,000 ton kol, vilket, beräknat efter ett pris av 30 kronor för ton, utgör 60,000 kronor. Detta är en kostnad, som icke drabbar den belgiska produktionen, där arbetet pågår lika vardagar och helgdagar. Den innebär ej endast en direkt utgift utan påverkar även indirekt på ett kännbart sätt priset på den färdiga varan. Ett fönsterglasbruk har betydliga utgifter för skatter, försäkringar, administration och försäljningsorganisation.

Dessa utgifter måste fördelas på den färdiga produkten. För att fortfarande hämta exempel från Glafva Glasbruk, så är dess månadsproduktion omkring 7,000 lådor, det vill säga 84,000 lådor om året. Därest jämväl helgdagarna kunde utnyttjas, innebure det en ökning av produktionen med över 14,000 lådor. Vad det i prisavseende skulle betyda att få fördela alla dessa administrations- och övriga kostnader på 98,000 lådor i stället för 84,000 lådor behöver icke närmare utvecklas.

I Belgien är arbetet indelat i tre skift om tio timmar per skift utan rast, varför den effektiva arbetstiden per månad utgör tvåhundra femtio timmar. I Sverige är motsvarande tid tjugutvå vakter om sju timmar effektiv arbetstid eller alltså etthundra femtiofyra arbetstimmar per månad. Men icke nog härmed. Därigenom att i Belgien kvinnor och barn i stor utsträckning användas i arbetet komma för de belgiska fönsterglasbruket arbetskostnaderna att väsentligt understiga jämväl vad som är en följd av den längre arbetstiden.

Till belysande av det sagda anföres ytterligare. I Sverige utföres själva glasblåsningen av en glasblåsare, som till hjälp har en anfångare. Deras arbetsprestation uppgår till mellan 1,400 och 1,600 kvadratmeter glas per månad. I Belgien användes en annan arbetsmetod, enligt vilken glasblåsaren till sin hjälp har en anfångare och en så kallad postanfångare. Deras arbetsresultat uppgår till omkring 3,200 kvadratmeter per månad. Skulle i Sverige samma arbetsmetod användas, skulle den svenska glasblåsarens månadsproduktion uppgå till cirka 2,000 kvadratmeter. Det betyder, att utom den belastning i konkurrensen, som den svenska industrien måste vidkännas genom den lagstadgade söndagsvilan, den härutöver är ogynnsamt ställd i konkurrensen därigenom, att genom den kortare arbetstiden under vardagarna arbetsprodukten med nästan en tredjedel understiger den, som presteras i Belgien.

Den ekonomiska teori, som fördömer varje tullskydd, bygger på att det ur samhällets synpunkt är bäst att en vara framställas, där den med det bästa ekonomiska resultat kan framställas, vare sig detta är inom eller utom landet. Men teoriens anhängare kunna väl ur social synpunkt icke ställa sig likgiltiga för anledningen till att den utländska produktionen ibland ställer sig billigare. När det gäller konkurrens inom landet, torde väl den åsikten sakna företrädare, att den konkurrens, som bygger på nedpressandet av arbetsvillkoren under vad som kan anses utgöra skäligt existensminimum, förtjänar att gynnas. Den sunda konkurrensen måste så att säga sträva uppåt, det vill säga bygga uteslutande på överlägsenhet i råvarutillgången och arbetsskickligheten. Det föreligger icke anledning att anlägga andra synpunkter därför att konkurrensen kommer från utlandet. Att den belgiska konkurrensen inom fönsterglasindustrien är farlig för den svenska fönsterglasindustrien beror nästan uteslutande därpå, att de belgiska arbetarna låta anställa sig på villkor,

som den svenska statsmakten icke tillåter de svenska arbetarna att antaga. Det synes, som om en oavvislig konsekvens av denna den svenska statsmaktens ståndpunkt måste vara att pålägga den utländska industri, som uteslutande eller övervägande genom utnyttjande av arbetskraft på ett sätt, som den svenska statsmakten icke kan godtaga i fråga om svensk arbetskraft, här i riket utbjuder sina alster till pris, för vilket de icke kunde försäljas, därest de svenska principerna för utnyttjande av arbetskraft skulle komma i tillämpning, en avgift, som ungefärligen motsvarar den lägre framställningskostnad, som är en följd av den enligt svenska principer orätt utnyttjade arbetskraften.

Det är med denna motivering, som den svenska fönsterglasindustrien, arbetare ej mindre än arbetsgivare, allmänt anse, att den tull, som för närvarande utgår å utländskt fönsterglas, icke är tillfredsställande. Tullen utgår nu enligt tulltaxans rubriker 682, 683 och 684 med respektive 7, 9 och 12 öre för kilogram. Det är svårt att bestämt angiva, huru stor tullökning, som med den givna motiveringen skall kunna anses vara skälig. Enligt en inom fönsterglaskretsar utbredd uppfattning skulle emellertid konkurrensen mellan den belgiska och den svenska fönsterglasindustrien komma att läggas på en sund och enligt här utvecklade principer rättvis basis, därest tullen för allt glas under tulltaxans rubriker 682, 683 och 684 sättes till 12 öre för kilogram.

I Norge, där fönsterglasindustriens ställning ur ekonomisk synpunkt är något så när jämförlig med den i Sverige, finnes endast ett fönsterglasbruk, vilket till storleken är något mindre än Glafva Glasbruk. Den belgiska konkurrensen medförde, att detta glasbruk stod inför nödvändigheten att liksom de svenska glasbruken nedlägga sin drift. På yrkande av den kommun, inom vilken bruket var beläget, vilken kommun förklarade sig urståndsatt draga försorg om alla de personer, som genom ett nedläggande av driften skulle bliva arbetslösa, höjdes fönsterglastullen, så att den för närvarande utgår med 12 öre för kilogram för allt fönsterglas jämte $33\frac{1}{3}$ % fiskalstillägg därå och 40 % guld tillägg å såväl tullen som fiskalstillägget. Taran skall dock avdragas med 20 % av varans bruttovikt. Detta innebär, att för en låda fönsterglas om 10 kvadratmeter med en beräknad nettovikt av 50 kilogram glas, tullen i Norge utgår med 11 norska kronor 20 öre, vilket omräknat efter en kurs av 76 svenska kronor 30 öre för 100 norska kronor blir 8 svenska kronor 54 öre. Därest tullen i Sverige på sätt här föreslagits höjes till 12 öre för kilogram för allt fönsterglas, skulle det för samma låda i Sverige medföra en tull av 7 kronor 20 öre. I det här som exempel tagna fallet skulle alltså den svenska tullen utgå med belopp, som med 1 krona 35 öre understiger den norska tullen. En jämförelse mellan det tullskydd, som genomfördes i Norge, och det som här yrkas, utvisar, att det här föreslagna tullskyddet icke är för högt tilltaget.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen ville besluta, att tullen å fönsterglas enligt tulltaxerubrikerna 682 och 683 skall utgå med samma belopp som för fönsterglas enligt tulltaxerubriken 684 eller alltså med 12 öre för kilogram.

Stockholm den 21 januari 1926.

Georg Dahl.

I motionens syfte instämmer

M. Svensson.
